

Раздел 3

Актуализация на регистъра на зоните за защита на водите

СЪДЪРЖАНИЕ

3.1. ЗОНИ ЗА ЗАЩИТА НА ВОДИТЕ, ПРЕДНАЗНАЧЕНИ ЗА ВОДОВЗЕМАНЕ ЗА ПИТЕЙНО-БИТОВО ВОДОСНАБДЯВАНЕ.....	4
3.1.1. Зони за защита на водите за питейно-битово водоснабдяване - повърхностни води.....	5
3.1.2. Зони за защита на водите за питейно-битово водоснабдяване - подземни води	7
В приложения са представени Регистър на зоните за защита на подземните води, предназначени за питейно-битово водоснабдяване (Приложение 3.1.2.) и Карта на зоните за защита на питейно-битово водоснабдяване от подземни води (Приложение 3.1.2.1).	7
3.2. ВОДНИ ТЕЛА, ОПРЕДЕЛЕНИ КАТО ВОДИ ЗА ОТДИХ И ВОДНИ СПОРТОВЕ, ВКЛЮЧИТЕЛНО ЗОНИ ЗА КЪПАНЕ, СПОРЕД ДИРЕКТИВА 76/160/ЕИО	7
Зони за отдих и/или водни спортове	7
Зони за къпане	8
3.3. ЗОНИ, В КОИТО ВОДИТЕ СА ЧУВСТВИТЕЛНИ КЪМ БИОГЕННИ ЕЛЕМЕНТИ	10
3.3.1. Нитратно уязвими зони.....	10
3.3.2. Чувствителни зони	12
3.4. ЗОНИ ЗА ЗАЩИТА НА ВОДИТЕ, ОПРЕДЕЛЕНИ С ЦЕЛ ОПАЗВАНЕ НА СТОПАНСКИ ЦЕННИ ВИДОВЕ РИБИ И ДРУГИ ВОДНИ ОРГАНИЗМИ	13
Заповеди на министъра на земеделието за опазване на биологичното разнообразие във вътрешните води и Черно море:	13
Регистър на зоните за опазване на стопански ценни видове риби и други водни организми	14
Зони за възпроизводство на черупкови организми	15
3.5. ЗАЩИТЕНИ ТЕРИТОРИИ И ЗОНИ, ОПРЕДЕЛЕНИ ИЛИ ОБЯВЕНИ ЗА ОПАЗВАНЕ НА МЕСТООБИТАНИЯ И БИОЛОГИЧНИ ВИДОВЕ, В КОИТО ПОДДЪРЖАНЕТО ИЛИ ПОДОБРЯВАНЕТО НА СЪСТОЯНИЕТО НА ВОДИТЕ Е ВАЖЕН ФАКТОР ЗА ТЯХНОТО ОПАЗВАНЕ	15
3.5.1. Зони за защита на водите - защитени зони, обявени с цел опазване на местообитания и биологични видове, в които поддържането или подобряването на състоянието на водите е важен фактор за опазването им.....	16
3.5.2. Зони за защита на водите, включващи защитени територии, обявени с цел опазване на местообитания и биологични видове, в които поддържането или подобряването на състоянието на водите е важен фактор за опазването им	19
3.5.3. Промени и напредък спрямо ПУРБ 2016-2021 г.	19
3.5.4. Пропуски и ограничения. Бъдещи действия за преодоляването им.	21

Таблица 1 Обобщена информация за разпределението на зоните по речни басейни	6
Таблица 2 Брой и състояние на зоните за къпане през 2020 г.	9
Фигура 1 Зони за защита на повърхностните води, предназначени за питейно-битово водоснабдяване в Черноморски басейнов район, %	6
Фигура 2 Брой зони за къпане в обхвата на Черноморски басейнов район (процентно съотношение по области, %)	9
Фигура 3 Оценка на състоянието на водите за къпане в обхвата на Черноморски басейнов район, % ..	9
Фигура 4 Обща площ на нитратно уязвимите зони на територията на Черноморски басейнов район, %	11
Фигура 5 Защитени зони по Директивата за местообитанията в ЧРБУ	17
Фигура 6 Защитени зони по Директивата за птиците в ЧРБУ	17
Фигура 7 Защитени зони по Натура 2000 в ЧРБУ	18

Съгласно изискванията на чл. 157, т. 3 от Закона за водите се изготвят списък и карти на зоните за защита на водите, вкл. всички води, използвани за питейни нужди, защитени територии и територии, изискващи специална защита по силата на българското и европейското законодателство. В изпълнение на чл. 116, ал. 1 от Закона за водите всички води и водни обекти се опазват от изтощаване, замърсяване и увреждане с цел поддържане на необходимото количество и качество на водите и здравословна околна среда, съхраняване на екосистемите, запазване на ландшафта и предотвратяване на стопански щети. В съответствие с ал. 2 за постигане на целите по ал. 1 се определят: зони за защита на водите.

Съгласно разпоредбите на чл. 6 от Рамковата директива за водите и прилагането ѝ в чл. 119а, ал. 1, т. 1, т. 2, т. 3, т. 4 и т. 5 от ЗВ, от държавите членки се изисква да гарантират, че регистрите за всички зони за защита на водите във всеки отделен район за басейново управление са завършени. За всеки вид зони се води регистър, който включва и карти с посочено местоположението им и основанието, съгласно което са обявени като такива. Зоните за защита се преразглеждат и актуализират на всеки 6 години, както следва:

- зони за защита на водите, предназначени за питейно-битово водоснабдяване от повърхностни и подземни води съгласно чл. 119а, ал. 1 от ЗВ - територията на водосбора на повърхностните водни тела и земната повърхност над подземните водни тела по чл. 119, ал. 1, т. 1 и 2 от ЗВ;
- зони за опазване на водите за къпане, които са открити водни площи, използвани масово от хората за къпане - морета, язовири, реки, езера, съгласно изискванията на чл. 135, ал. 1 от Закона за водите, Директива 2006/7/ЕО и Наредба № 5 за управление качеството на водите за къпане;
- зони, в които водите са чувствителни към биогенни елементи, включващи чувствителни и уязвими зони, съгласно чл. 119а, ал. 1, т. 3 от ЗВ;
- зони за опазване на стопански ценни видове риби и други водни организми, съгласно чл. 119а, ал. 1, т. 4 от Закона за водите и Наредба № 4/20.10.2000 г., издадена от министъра на околната среда и водите, министъра на земеделието и горите и министъра на здравеопазването;
- защитени територии и зони, определени или обявени за опазване на местообитания и биологични видове, в които поддържането или подобряването на състоянието на водите е важен фактор за тяхното опазване, съгласно чл. 119а, ал. 1, т. 5 от ЗВ.

За актуализация на Зоните за защита на водите са използвани възприетите национални подходи, публикувани на официалната интернет страница на МОСВ:

- „Подход за определяне/актуализиране на зоните за защита на водите и техните екологични цели, съгласно чл. 119а, ал. 1, т. 1 – 4 от Закона за водите“¹ и
- „Критерии и подходи за определяне на зони за защита на водите и техните цели, свързани с водозависими видове и местообитания“ (Приложение 1 и Приложение 2)².

Зони за защита на водите, предназначени за водовземане за питейно-битово водоснабдяване

¹ https://www.moew.government.bg/wp-content/uploads/filebase/Water/PURB/Podhodi/Podhodi_ZZV.doc

² http://www5.moew.government.bg/?wpfb_dl=13093

Зоните за защита на водите, предназначени за питейно-битово водоснабдяване (ПБВ) се определят съгласно чл. 119, ал. 1, т. 1 и т. 2 от Закона за водите и включват:

- всички водни тела, които се използват за питейно-битово водоснабдяване и имат средно денонощен дебит над 10 m³ или служат за водоснабдяване на повече от 50 човека;
- водните тела, които се предвижда да бъдат използвани за питейно-битово водоснабдяване.

3.1.1. Зони за защита на водите за питейно-битово водоснабдяване - повърхностни води

Регистърът на зоните за защита на води, предназначени за питейно - битово водоснабдяване от повърхностни води е актуализиран съобразно националния подход „Определяне/ Актуализация на повърхностните водни тела“, изискванията на РДВ 2000/60/ЕС и в съответствие със Закона за водите. Извършен е анализ на наличната информация за водовземането от повърхностни води за питейно-битово водоснабдяване, с цел идентифициране на необходимостта от актуализация на съществуващите и определяне на нови зони за защита на води за питейно – битово водоснабдяване от повърхностни води и определянето на техните граници. Освен това, местата за водовземане на води за човешка консумация следва да отговарят на определени критерии и стандарти за качество.

В Черноморски район за басейново управление (ЧРБУ) остават непроменени идентифицираните три повърхностни водни тела за питейно-битово водоснабдяване (язовири). Проектната категория на трите язовира: „Камчия“, „Ясна поляна“ и „Тича“ за питейно-битово водоснабдяване е определена със Заповед № РД - 415/28.04.2004 г. на министъра на околната среда и водите и съгласно Наредба № 12/2002 г. за качествените изисквания към повърхностни води, предназначени за питейно - битово водоснабдяване.

Единственият резервен водоизточник за питейно - битово водоснабдяване на територията на ЧРБУ е язовир „Георги Трайков“, който поради влязло в сила Решение № 129/21.08.2018 г. на министъра на околната среда и водите за отмяна на Разрешително № 0528/05.09.2001 г. за водовземане за питейно-битово водоснабдяване на град Варна и Варненска област при извънредни ситуации, е невъведен в експлоатация.

От 2013 г. се извършва водовземане за ПБВ от течащи повърхностни води: река Луда Камчия при с. Ичера, с учредена Заповед за санитарно – охранителна зона № 10/15.02.2008 г. Проектната категория за водохващането от р. Луда Камчия е определена със Заповед № РД - 850/22.12.2015 г. на министъра на околната среда и водите.

На основание чл. 15, ал. 2 и чл. 17, ал. 1 от Закона за държавната собственост и § 31, ал. 2 от Преходните и заключителните разпоредби на Закона за изменение и допълнение на Закона за водите (обн., ДВ, бр. 47 от 2009 г.; изм. и доп., бр. 95 от 2009 г., бр. 58 от 2015 г. и бр. 55 от 2018 г.) и във връзка с необходимостта за осигуряване на допълнителни водни количества за питейно-битови цели на населени места в област Бургас поради ясно изразена тенденция на засушаване и трайно намаляване на наличните водни обеми в основния водоизточник за областта и предвид определените в чл. 50, ал. 4 от Закона за водите приоритети при използване на водите, е издадено

Решение на Министерски съвет на Р България № 938/17.12.2020 г. за безвъзмездно предоставяне за управление на имоти - публична държавна собственост, представляващи язовир „Ахелой“ и язовир „Порой“ на областния управител на област Бургас и определянето им като водоизточници за приоритетно питейно-битово водоснабдяване, като се запазва и използването им за напояване. Двата язовира, които са комплексни и значими язовири съгласно Приложение №1 към чл. 13, т. 1 от Закона за водите се определят като резервни водоизточници за приоритетно питейно-битово водоснабдяване за област Бургас. Категоризацията на двата язовира за използването им за приоритетно питейно-битово водоснабдяване е извършена при актуализацията на настоящия План.

Обобщена информация за разпределението на зоните по речни басейни е представена в таблицата по-долу:

Таблица 1 Обобщена информация за разпределението на зоните по речни басейни

№	Код на зоната за защита на водите	Код на водното тяло	Наименование на реката/язовира	Дължина на реката, в km/ Площ на язовира, в km ²
1	2DSWL024	BG2KA400L024	язовир „Камчия“	9,601
2	2DSWL011	BG2IU400L011	язовир „Ясна поляна“	2,217
3	2DSWL021	BG2KA900L021	язовир „Тича“	18,70
4	2DSWR1043	BG2KA400R1043	река Луда Камчия	29,04
5	2DSWL018	BG2SE800L018	язовир „Ахелой“	
6	2DSWL016	BG2SE600L016	Язовир „Порой“	

Фигура 1 Зони за защита на повърхностните води, предназначени за питейно-битово водоснабдяване в Черноморски басейнов район, %

В приложения са представени Регистър на зоните за защита на повърхностните води, предназначени за питейно-битово водоснабдяване (**Приложение 3.1.1.**) и Карта на повърхностни води за питейно - битово водоснабдяване (**Приложение 3.1.1.1.**)

3.1.2. Зони за защита на водите за питейно-битово водоснабдяване - подземни води

Извършена е актуализация на регистъра на питейните подземни водни тела, предвид изискванията на чл. 119а, ал. 2 от Закона за водите, като са идентифицирани 32 бр. тела, отговарящи на критериите, съгласно Закона за водите и са определени като води, предназначени за консумация от човека от общо 40-те подземни водни тела в обхвата на ЧРБУ.

Водовземните съоръжения, от които се извличат води за питейно-битови цели от подземни води са сондажни кладенци, дренажи и каптажи. Съгласно наличната информация от регистъра на издадените разрешителни за водовземане от подземни води, на територията на ЧРБУ съществуват 472 бр. водовземни съоръжения от подземни води за питейно-битово водоснабдяване, със сумарен дебит около 3762,70 l/s.

В приложения са представени Регистър на зоните за защита на подземните води, предназначени за питейно-битово водоснабдяване (**Приложение 3.1.2.**) и Карта на зоните за защита на питейно-битово водоснабдяване от подземни води (**Приложение 3.1.2.1**).

Водни тела, определени като води за отдих и водни спортове, включително зони за къпане, според Директива 76/160/ЕИО

Зоните за отдих, водни спортове и/или къпане се определят като зони за опазване на водите в съответствие с изискванията на чл. 119а, ал. 1, т. 2 от Закона за водите, включващи водните тела, определени като води за отдих и водни спортове, включително определените зони с води за къпане.

Зони за отдих и/или водни спортове

Съответният областен управител/кмет на община определя и обявява зони за отдих и водни спортове, съгласно чл. 41 от ЗВ, а именно: общото ползване на водните обекти е правото на гражданите да ползват водите и/или водните обекти - публична държавна или общинска собственост за отдих, водни спортове и къпане; условията и редът за използване на водите и водните обекти се определят от областният управител - за публичната държавна собственост, и от общинския съвет - за публичната общинска собственост, в съответствие с издадените разрешителни за водовземане и ползване на водните обекти и по начин, който гарантира опазването на живота и здравето на населението и на околната среда; областният управител или кмета на общината са длъжни да обявят тези водни обекти, вкл. изискванията, условията или забраната за ползване, съответно ограничение или забрани на други видове използване, както и изисквания към обекти и дейности, съвместими с общото ползване; обявяването се извършва задължително и чрез поставянето на табели на определените места.

Действията от компетентността на директорите на басейновите дирекции, предвид чл. 119а, ал. 2, се изразяват във водене на регистър за зоните за защита на водите по ал. 1 от същия член, както и извършване на периодичен кратък преглед на регистъра, включващ и карти.

При разработването на втори и трети цикъл на ПУРБ за Черноморски район за басейново управление не са идентифицирани и определяни зони за отдих и/или водни спортове.

Зони за къпане

Нормативните изисквания за водите за къпане в България са уредени в Наредба № 5/ 2008 г. за управление качеството на водите за къпане. Наредба № 14 за курортните ресурси, курортните местности и курортите също има принос в изискванията за опазване.

Съгласно Наредба № 5/ 2008 г. за управление на качеството на водите за къпане, зона за къпане е частта от повърхностното водно тяло, където се намират водите за къпане. Води за къпане са обособени части от повърхностни водни тела (течащи или стоящи води на сушата, преходни и крайбрежни морски води), където се очакват голям брой къпещи се по време на сезона за къпане (и за което няма издадена постоянна забрана за къпане или постоянно предупреждение, че къпането не е разрешено). Директорът на регионалната здравна инспекция (РЗИ) ежегодно идентифицира всички зони за къпане и определя продължителността на сезона за къпане; контролира, извършва мониторинг на и оценява качеството на водите за къпане; изготвя профил на водите за къпане, който подлежи на преразглеждане в зависимост от качеството на водите; предоставя своевременно на съответните областни управители и кметове на общини необходимата информация за изпълнение на задълженията им по Закона за водите.

Зони за къпане в обхвата на Черноморски район за басейново управление са определени само в крайбрежните морски води, няма определени такива зони във вътрешните води.

В ПУРБ 2016-2021г., към 2014 г. са определени 90 бр. зони за къпане (65 са категоризирани с отлично качество на водите, 17 от зоните са с добро качество, 5 зони в задоволително качество и 3 зони в лошо качество).

В проекта на ПУРБ 2022-2027г., към 2020 г. са определени 92 бр. зони (58 са категоризирани с отлично качество на водите, 33 от зоните са с добро качество и 1 една зона с неустановено състояние. Няма оценени зони в задоволително и лошо качество (виж Таблица 2 Брой и състояние на зоните за къпане през 2020 г.).

Запазва се високият процент на зоните за къпане, оценени в добро-отлично състояние. Оценените зони в лошо състояние в преходния период се подобряват, което може да се обвърже с намаляване на натиска сухоземните източници и подобреното екологично състояние на крайбрежните води.

Ежегодно, преди началото на курортния сезон се провеждат процедури по съгласуване на предложените от кметовете на общини или областните управители зони за къпане, съгласно условията на чл. 24, ал. 2 от Наредба №5/2008 г. за управление качеството на водите за къпане.

Информация относно профилите на зоните за къпане може да бъде намерена на следните адреси:

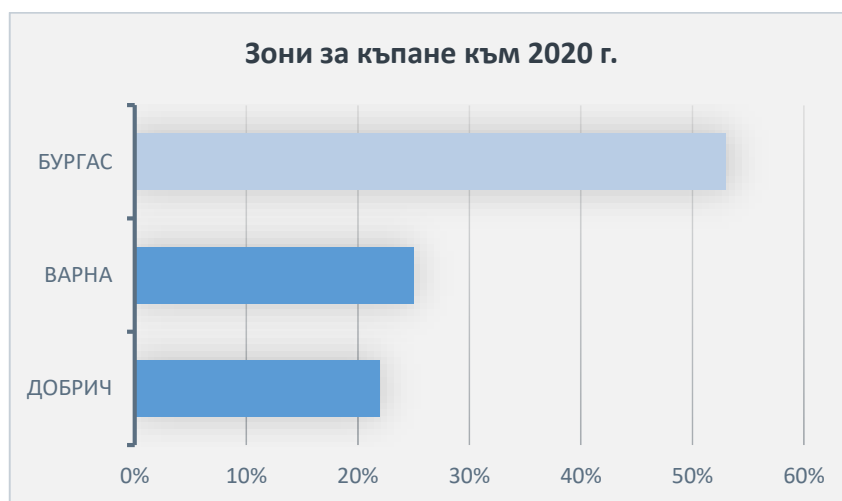
- РЗИ Добрич: <http://www.rzi-dobrich.org/169-%d0%bc%d0%be%d1%80%d1%81%d0%ba%d0%b8-%d0%b2%d0%be%d0%b4%d0%b8;>
- РЗИ Варна: <https://www.rzi-varna.com/health.php?0045>
- РЗИ Бургас: <http://www.rzi-burgas.com/Vodi/profili%20na%20vodite%20za%20kapane.htm>

Следващата таблица представя броя и състоянието на зоните за къпане през 2020 г. на база на извършеното докладване от Министерство на здравеопазването към Европейската агенция по околна среда (ЕАОС), 2021 г.

Таблица 2 Брой и състояние на зоните за къпане (ЗК) през 2020 г.

Район – ЗК брой	Отлично състояние	Добро състояние	Задоволително състояние	Неустановено
Добрич - 20	12	8	0	0
Варна - 23	3	20	0	0
Бургас - 49	43	5	0	1
Общо - 92	58	33	0	1

Фигура 2 Брой зони за къпане в обхвата на Черноморски басейнов район (процентно съотношение по области, %)

Фигура 3 Оценка на състоянието на водите за къпане в обхвата на Черноморски басейнов район, %

През 2020г. е събран необходимия набор от данни (за периода 2010-2020 г.) за допълнителна категоризация на водите за къпане, изцяло в съответствие с изискванията на Директива 2006/7/ЕО. Във всички зони е проведен необходимия по обем и честота мониторинг.

В приложения са представени Регистър и карта на зоните за къпане (**Приложение 3.2.1.**) и Карта на зоните за къпане (**Приложение 3.2.1.1.**).

Зони, в които водите са чувствителни към биогенни елементи

Като зони за защита на водите са обявени чувствителните и уязвими зони, тъй като водните тела в тези зони са чувствителни към въздействието на хранителни вещества - основно азот и фосфор във водата.

3.3.1. Нитратно уязвими зони

Териториите, определени за защита на повърхностните и подземните водни тела от замърсяване на водите, причинено или предизвикано от нитрати от земеделски източници, се определят като нитратно уязвими зони. Уязвимите зони се определят в съответствие с изискванията на Директива 91/676/ЕЕС относно защита на водите от замърсяване с нитрати от земеделски източници.

В съответствие с Наредба № 2 за опазване на водите от замърсяване с нитрати от земеделски източници (ДВ, бр. 87/ 2000 г.), със Заповед № РД-660/28.08.2019 г.³ на Министъра на околната среда и водите са определени:

³ Заповед № РД-660/28.08.2019 г.:

<https://www.moew.government.bg/static/media/ups/tiny/filebase/Water/zakonodatelstvo/Zapovedi%20Nitrati/%D0%97%D0%B0%D0%BF%D0%BE%D0%B2%D0%B5%D0%B4%20%D0%A0%D0%94-660-28.08.2019%20%D0%B3..pdf> ;

Приложения към заповедта:

<https://www.moew.government.bg/static/media/ups/tiny/filebase/Water/zakonodatelstvo/Zapovedi%20Nitrati/%D0%9F%D1%80%D0%B8%D0%BB%D0%BE%D0%B6%D0%B5%D0%BD%D0%B8%D0%B5%201.pdf>;

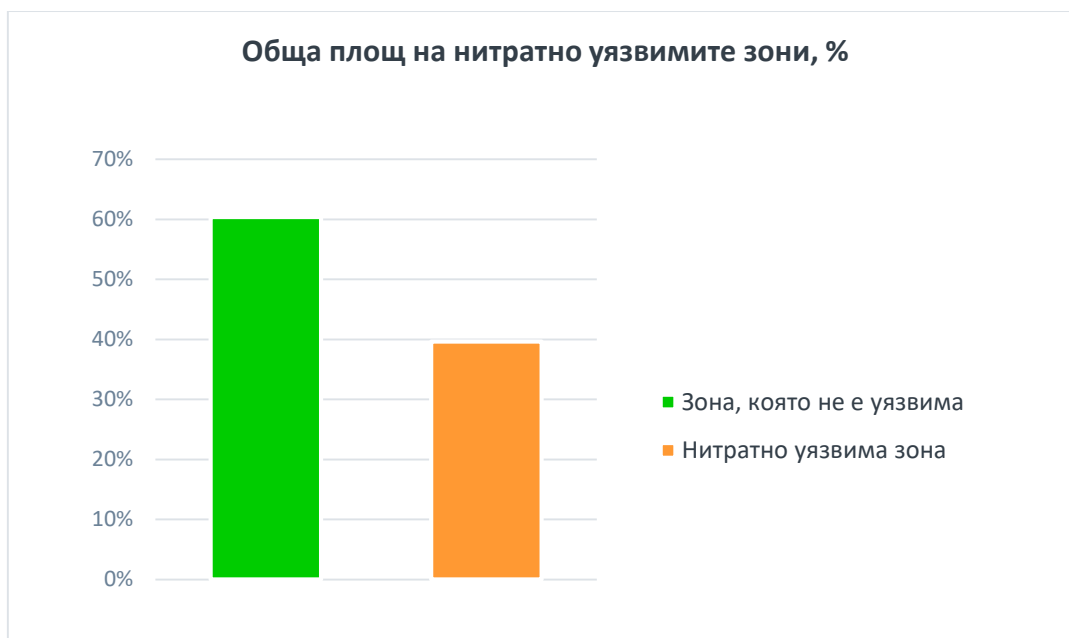
- водите, които са замърсени, и водите, които са застрашени от замърсяване (с концентрация на нитрати, по-голяма от 50 mg/l), отчитайки физико-химичните и природните характеристики на водите и почвите;

- уязвими зони - зоните, в които чрез просмукване или оттичане, водите се замърсяват или могат да бъдат замърсени с нитрати от земеделски източници и които райони допринасят за замърсяването.

Актуализирането на нитратно-уязвимите зони във всички райони за басейново управление се извършва въз основа на информация от програмите за мониторинг на повърхностни и подземни води, изпълнявани от всяка БД съгласно Нитратната директива, одобрени със заповед на министъра на околната среда и водите, както и въз основа на информацията за значим натиск от земеделски дейности, предоставена от БД.

Със Заповед № РД 09-222/27.02.2020 г. / РД-237/17.03.2020 г. на министъра на земеделието и на министъра на околната среда и водите⁴ е одобрена националната „Програма от мерки за ограничаване и предотвратяване на замърсяването с нитрати от земеделски източници в уязвимите зони за периода 2020-2023 г.“⁵ Утвърдени са и правилата за най-добри земеделски практики за опазване на водите от замърсяване с нитрати от земеделски източници.

Фигура 4 Обща площ на нитратно уязвимите зони на територията на Черноморски басейнов район, %

В приложения са представени Регистър на нитратно уязвими зони на подземни и повърхностни водни тела, определени като замърсени и такива, които са в риск от замърсяване с

⁴ https://www.moew.government.bg/static/media/ups/tiny/filebase/Water/zakonodatelstvo/Zapovedi%20Nitrati/zapoved_237-17.03.2020-%D0%9F%D0%BE%D0%9C.pdf

⁵ https://www.mzh.government.bg/media/filer_public/2020/03/25/zapoved_20-23.pdf

нитрати (**Приложение 3.3.1.**) и Карта на нитратно уязвимите зони на територията на ЧРБУ (**Приложение 3.3.1.1.**).

3.3.2. Чувствителни зони

Понятието „чувствителна зона“ е термин, характеризиращ даден водоприемник, който се намира в (т.е. е оценено като еутрофицирано) или има риск за него да достигне до състояние на еутрофикация - обогатяване с биогенни елементи: азот и фосфор.

Определянето на чувствителни зони е регламентирано в изискванията на Директивата за пречистването на градските отпадъчни води 91/271/ЕИО, която е транспонирана в българското законодателство с Наредба № 6 от 9 ноември 2000 г. за емисионни норми за допустимото съдържание на вредни и опасни вещества в отпадъчните води, зауствани във водни тела. Министърът на околната среда и водите определя със заповед списък на чувствителните зони⁶ съгласно критериите, посочени в приложение № 4 по чл. 12, ал. 4.1 от същата заповед.

С цел предотвратяване на допълнителна еутрофикация и за подобряване на състоянието на водоприемникът, което е обявено за чувствителна зона, отпадъчните води от всички агломерации с над 10 000 еквивалентни жители, които се заустват в него следва да бъдат предмет на допълнително пречистване с цел отстраняване на азот и фосфор до определените в разрешителното за заустване индивидуални емисионни ограничения. По този начин водоприемникът се предпазва от допълнителна еутрофикация и се цели подобряване на неговото състояние, в съответствие с Наредба №6/09.11.2000 г. за емисионните норми за допустимо съдържание на вредни и опасни вещества в отпадъчните води, зауствани във водни тела.

В Република България чувствителните зони са определени със Заповед № РД 970/28.07.2003г. на министъра на околната среда и водите⁷, като за Черноморския район за басейново управление са както следва:

- Черно море, от границата при с. Дуранкулак до границата при с. Резово;
- всички водни тела във водосбора на Черно море.

Критериите за определянето на чувствителните зони са посочени в Приложение № 4 към чл. 12, ал. 1 от Наредба № 6/09.11.2000 г. за емисионните норми за допустимото съдържание на вредни и опасни вещества в отпадъчните води, зауствани във водните тела.

При актуализацията на Плана за управление на речните басейни в ЧРБУ за периода 2022 – 2027 няма промяна в определените чувствителни зони. Всички водни тела във водосбора на Черно море на територията на страната т.е. цялата територия на ЧРБУ се определят и докладват като чувствителни зони.

В приложения са представени Регистър на чувствителните зони на територията на ЧРБУ (**Приложение 3.3.2.**) и Карта на чувствителните зони на територията на ЧРБУ (**Приложение 3.3.2.1.**).

⁶ <https://www.moew.government.bg/bg/vodi/opazvane-na-vodite-ot-zamursyavane/zoni-za-zastita/chuvstvitelni-zoni/>

⁷ https://www.moew.government.bg/static/media/ups/tiny/file/Water/OPVodi/Kanalizacionni_sistemi/Zapoved_za_opredeliane_na_chuvstvitelni_zoni.PDF

Зони за защита на водите, определени с цел опазване на стопански ценни видове риби и други водни организми

В България законодателството, свързано с опазването на водите, определя зони за защита на водите, с което са транспонирани изискванията на Приложение IV към Рамковата директива за водите 2000/60/ЕО.

Настоящата актуализация на зоните за опазване на стопански ценни видове риба и други водни организми е извършена съгласно изискванията на Закона за рибарството и аквакултурите, Наредба № 4 от 20.10.2000г. за качеството на водите за рибовъдство и за развъждане на черупкови организми, актуализирания Списък на стопански ценни риби и други видове и проведени в периода на изпълнение на втория ПУРБ няколко проучвания, свързани с мониторинг, актуализация и определяне на зони за възпроизводство на рибна фауна в реки или участъци от реки на територията на Черноморски басейнов район.

През периода 2015-2022 г. са издадени шест заповеди от министъра на ЗХГ, като първата от тях, Заповед № РД 09-152 / 09.03.2015 г., е използвана за определяне на ЗВРФ във вторите ПУРБ в България (2016-2021 г.). В следващите 5 заповеди е направена актуализация на списъка на вътрешните води, в които е забранен риболова, като в Заповед № РД 09-424 / 28.05.2020 г. са указани географските координати на голям брой речни участъци, което значително улеснява тяхното определяне.

Заповеди на министъра на земеделието за опазване на биологичното разнообразие във вътрешните води и Черно море:

- Заповед № РД09-393/31.03.2022 г. на министъра на земеделието за определяне на обекти за зарибяване през 2022 година (<https://iara.government.bg/wps/portal/iara-web/home/orders1/01042022>)
- Заповед № РД 09-1116/05.10.2022 г. на министъра на земеделието за допълнение на Заповед № РД 09-393/31.03.2022 г. за определяне на водни обекти за зарибяване през 2022 година (https://iara.government.bg/wps/portal/iara-web/home/orders1/05102022_1)
- Заповед № РД 09-735/24.06.2022г. на министъра на земеделието за определяне на зони в акваторията на Черно море, в които е забранено използването на бийм трал (<https://iara.government.bg/wps/portal/iara-web/home/orders1/24062022>)
- Заповед № РД 09-797/08.07.2022г. на министъра на земеделието за забрана на стопански и любителски риболов на европейска речна змиорка (<https://iara.government.bg/wps/portal/iara-web/home/orders1/080720221>)
- Заповед № РД 09-427/14.04.2022 г. на министъра на земеделието за забрана на стопанския и любителския риболов на бели пясъчни миди от видовете *Donax trunculus* и *Chamelea gallina* в българската акватория на Черно море (<https://iara.government.bg/wps/portal/iara-web/home/orders1/140420225>).

Актуализацията на зоните за опазване на стопански ценни видове риби и други водни организми в ЧРБУ е съобразена изискванията на Заповед № РД 09-89/03.02.2022 г.⁸ на министъра на земеделието и храните и съгласно чл. 3, ал. 1, т. 1 и 2 на Закона за рибарството и аквакултурите (включително Заповед РД 09-156/01.03.2022 г. на министъра на земеделието и храните за поправка на очевидна фактическа грешка в т. 4.1. за област Смолян в заповед РД 09-89/03.02.2022 г. на министъра на земеделието и храните за въвеждане на забрана за извършване на риболов в рибностопански обекти по чл. 3, ал. 1, т. 1 и 2 от ЗРА или в зони от тях през периода 2022-2024 г.). В допълнение към това, със съвместна заповед № РД 09-1029/16.12.2020 г. и № РД-1066/23.12.2020 г. на министъра на земеделието, храните и горите и министъра на околната среда и водите е въведена забрана за улов на есетрови риби за срок от 5 години, считано от 01.01.2021 г. Забраната се отнася за българските териториални води на река Дунав и Черно море.

Актуализираният списък на стопански ценни видове риби и други водни организми е представен в **Приложение 3.4.1.1** към раздела.

Регистър на зоните за опазване на стопански ценни видове риби и други водни организми

Във втория План за управление на речните басейни в Черноморски басейнов район са определени общо **33** зони за опазване на стопански ценни видове риби и други водни организми, като част от зоните за защита на водите. Тяхното разпределение е както следва:

- Крайбрежни води - 17 зони
- Вътрешни води – 16 зони

През периода на изпълнение на втория ПУРБ са изпълнени проучвания, свързани с мониторинг, актуализация и определяне на зони за възпроизводство на рибна фауна в реки или участъци от реки на територията на Черноморски басейнов район:

- „Определяне на зони за възпроизводство на рибна фауна в реки или участъци от реки, които да бъдат защитени от хидроморфологичен натиск в Черноморски басейнов район“ през 2018 г.
- „Провеждане на проучвателен мониторинг в 11 участъка от идентифицираните зони за възпроизводство на рибна фауна в Черноморски басейнов район“ през 2019 г.
- „Провеждане на проучвателен мониторинг в 7 участъка от идентифицираните зони за възпроизводство на рибна фауна и изготвяне на окончателен списък със зоните за възпроизводство на рибна фауна в Черноморски басейнов район, с цел защита от хидроморфологичен натиск“ през 2020 г.

В процеса на проучване (проведено в четирите РБУ) е използван терминът „зони за възпроизводство на рибна фауна“ (ЗВРФ), който отразява точно значението на определените във вътрешните води зони за опазване на стопански ценни видове риби и други водни организми. С цел да се избегнат различни тълкувания на използваната терминология, двата термина следва да се използват при определянето на зоните за защита на водите в третия ПУРБ, като се прави разлика между „стопански ценни водни организми“, обект на търговски риболов и аквакултури в Черно море и река Дунав и видове, които се възпроизвеждат в естествени местообитания и се нуждаят от опазване.

⁸ https://www.mzh.government.bg/media/filer_public/2022/02/03/zapoved_zabrana_2022-2024.pdf

Въз основа на резултатите от проучвателния мониторинг в Черноморски район броят на зоните е значително увеличен и са определени **61** реки или участъци от реки, и крайбрежни води в ЗВРФ, както и списък от предложени мерки за опазване/подобряване на тяхното състояние. Няма промяна относно броя и границите на зоните в крайбрежните води.

В приложения са представени Регистър на зони за опазване на стопански ценни видове риби и други водни организми в повърхностни води (**Приложение 3.4.1.2.**) и Карта на зони за опазване на стопански ценни видове риби и други водни организми в повърхностни води (**Приложение 3.4.1.2.1.**).

Зони за възпроизводство на черупкови организми

В първия ПУРБ (2010 – 2015), съгласно изискванията на Наредба № 4/20.10.2000 г. на МОСВ, МЗГ и МЗ за качеството на водите за рибовъдство и за развъждане на черупкови организми, са определени водите във водните обекти или части от тях, осигуряващи условия за обитаване от рибни видове и възпроизводство на черупкови организми. Определянето е извършено съгласно Заповед №168/19.12.2007г., актуализирана със Заповед № 52/17.05.2011г. на Директора на БДЧР, и е извършено за всички категории води, съгласно „Инструкция за идентифициране на водите във водните обекти или части от тях за обитаване от риби и районите с крайбрежни води за развъждане на черупкови организми и в съответствие с Наредба 4/20.10.2000 г.

При определяне на зоните в крайбрежни морски води, осигуряващи или имащи възможност да осигурят условия за живот и възпроизводство на черупкови организми, са изключени зоните за къпане, зоните на заустване на непречистени отпадъчни води, местата на вливане на по-големите реки, районите с пристанищни съоръжения, защитените акватории, фарватерите и морските полигони.

Няма промяна в определените зони за развъждане на черупкови организми в крайбрежните води във втория (2016-2021) и трети План (2022-2027).

В приложения са представени Регистър на зоните, осигуряващи или имащи възможност да осигурят условия за живот и възпроизводство на черупкови организми в крайбрежните морски води (**Приложение 3.4.1.3.**) и Карта на зоните, осигуряващи или имащи възможност да осигурят условия за живот и възпроизводство на черупкови организми в крайбрежните морски води (**Приложение 3.4.1.3.1.**).

Защитени територии и зони, определени или обявени за опазване на местообитания и биологични видове, в които поддържането или подобряването на състоянието на водите е важен фактор за тяхното опазване

Актуализирането на конкретните зони са съгласно включените зони в Национална екологична мрежа (НЕМ), изградена в съответствие с изискванията на Закона за биологичното разнообразие и вкл.:

- Защитени територии, които не попадат в защитените зони. Защитената територия е предназначена за опазване на биологичното разнообразие в екосистемите и на естествените процеси, протичащи в тях, както и на характерни или забележителни обекти на неживата природа и

пейзажи. В тях се включват предимно гори, земи и водни обекти. Защитените територии се делят на няколко категории, регламентирани в националното законодателство чрез Закона за защитените територии (ЗЗТ): национален парк, природен парк, резерват, поддържан резерват, природна забележителност и защитена местност;

- Защитени зони, като част от Европейската екологична мрежа Натура 2000. Обектите на Натура 2000 са зони, обявени съгласно Директива 92/43/ЕИО за опазване на естествените местообитания и на дивата флора и фауна (наричана накратко Директива за местообитанията или хабитатите) и Директива 79/409/ЕИО относно опазването на дивите птици (наричана накратко Директива за птиците).

3.5.1. Зони за защита на водите - защитени зони, обявени с цел опазване на местообитания и биологични видове, в които поддържането или подобряването на състоянието на водите е важен фактор за опазването им

Актуализацията на регистрите на защитените зони по двете директиви, т.е. Директива 92/43/ЕИО за опазване на естествените местообитания и на дивата флора и фауна и Директива 2009/147/ЕО относно опазването на дивите птици е изготвена въз основа на:

- Регистър за обявените защитени зони и промените в тях съгласно Директива 2009/147/ЕО за опазването на дивите птици: <https://www.moew.government.bg/bg/publicchen-registur-za-obyavenite-zastiteni-zoni-i-promenite-v-tyah-suglasno-direktiva-2009-147-eo-za-opazvaneto-na-divite-ptici/>

- Регистър за обявените защитени зони и промените в тях, съгласно Директива 92/43/ЕИО за опазване на естествените местообитания и на дивата флора и фауна: <https://www.moew.government.bg/bg/publicchen-registur-za-obyavenite-zastiteni-zoni-i-promenite-v-tyah-suglasno-direktiva-92-43-eio-za-opazvane-na-prirodnite-mestoobitaniya-i-na-divata-flora-i-fauna/>

Границите на зоните за защита на водите по чл. 119а, ал. 1, т. 5 от Закона за водите се отнасят към границите на защитените зони от националната мрежа на Натура 2000 въз основа на актуализираната информация, публикувана на сайта на Информационната система за защитени зони от екологична мрежа Натура 2000, включваща заповедите за обявяване на 33, геореферирани данни и др.

Директива 92/43/ЕИО за местообитанията

Във връзка с Хабитатната директива от общо 234 зони на територията на България, 3 са изцяло морски зони (BG0001500 „Аладжа банка“, BG0001501 „Емона“ и BG0001502 „Отманли“) с обща площ от 560,24 km², а 14, освен сухоземна част, включват в границите си и морска акватория (BG0000154 „Дуранкулашко езеро“, BG0000621 „Шабленско езеро – Езерец“, BG0000573 „Комплекс Калиакра“, BG0000103 „Галата“, BG0000116 „Камчия“, BG0000100 „Плаж Шкорпиловци“; BG0001004 „Емине – Иракли“, BG0000574 „Ахелой - Равда – Несебър“, BG0000620 „Поморие“, BG0000271 „Мандра-Пода“, BG0000242 „Залив Ченгене скеле“, BG0000146 „Градина – плаж Златна рибка“, BG0001001 „Ропотамо“, BG0001007 „Странджа“).

Зоните за опазване на естествените местообитания и на дивата флора и фауна съгласно Директива 92/43/ЕИО са **55**, от които **18** са защитени зони, съвпадащи изцяло или частично и с определените специални защитени зони (СЗЗ) по Директивата за птиците.

Фигура 5 Защитени зони по Директивата за местообитанията в ЧРБУ

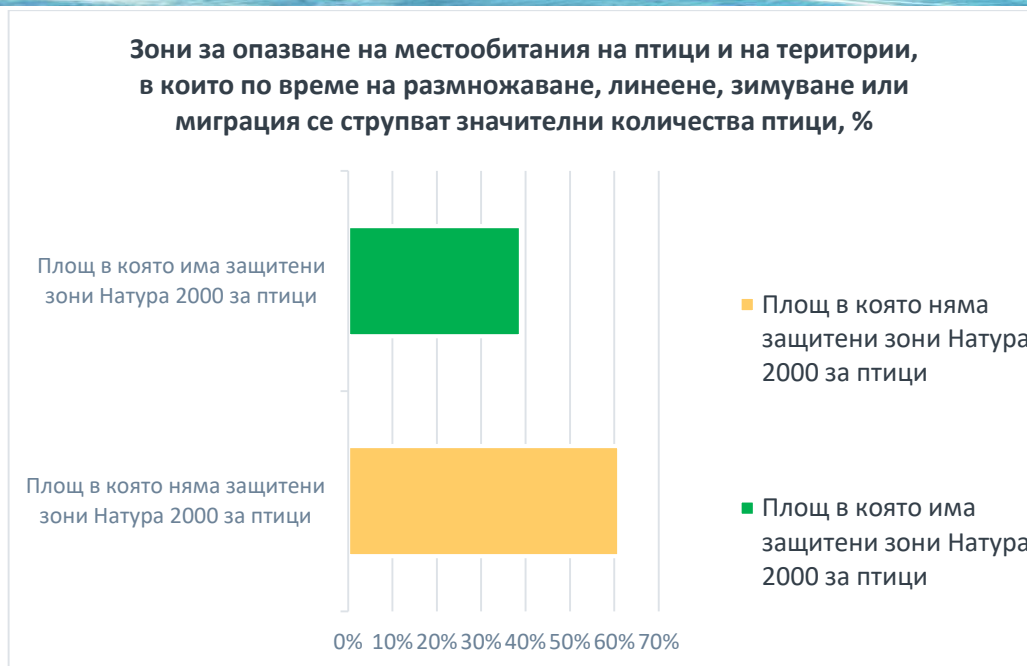

В приложения са представени Регистър на зоните за защита на водите, свързани с опазване на водозависими видове и местообитания по Директивата за местообитанията на територията на ЧРБУ (**Приложение 3.5.1.1.**) и карта на тези зони (**Приложение 3.5.1.1.1.**).

Директива 79/409/ЕИО за опазване на дивите птици

Съгласно Директива 79/409/ЕИО са определени **26** зони за опазване на птиците в НАТУРА 2000. Определените специални защитени зони (СЗЗ), които включват в границите си и морска площ са **14** защитени зони (BG0000152 „Поморийско езеро“, BG0000156 „Комплекс Шабленско езеро“, BG0000242 „Залив Ченгене скеле“, BG0000271 „Мандра-Пода“, BG0002041 „Комплекс Ропотамо“, BG0002043 „Емин“, BG0002044 „Камчийска планина“, BG0002045 „Комплекс Камчия“, BG0002050 „Дуранкулашко езеро“, BG0002051 „Калиакра“, BG0002060 „Галата“, BG0002077 „Бакърлъка“, BG0002082 „Батова“, BG0002097 „Белите скали“).

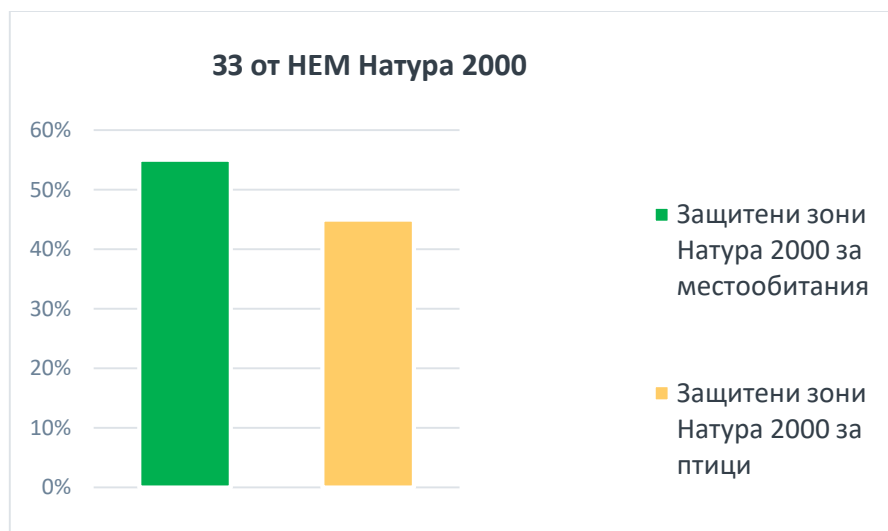
Фигура 6 Защитени зони по Директивата за птиците в ЧРБУ

Влажните зони са екосистемите на територията на Черноморски район за басейново управление, в които водата е основен фактор и от която зависят екологичните условия и свързаните с тях животни и растения, които са 7бр., както следват: „Дуранкулашко езеро“, „Шабленско езеро“, „Поморийски комплекс“ (Поморийско езеро и устието на река Ахелой), „Атанасовско езеро“, „езеро Вая“, „Пода“ (защитена местност „Пода“ и залив Форос) и „Комплекс Ропотамо“.

В приложения са представени Регистър на защитените зони за опазване на дивите птици по Директивата за птиците на територията на ЧРБУ (**Приложение 3.5.1.2.**) и карта на тези зони (**Приложение 3.5.1.2.1.**).

Фигура 7 Защитени зони по Натура 2000 в ЧРБУ

3.5.2. Зони за защита на водите, включващи защитени територии, обявени с цел опазване на местообитания и биологични видове, в които поддържането или подобряването на състоянието на водите е важен фактор за опазването им

От Регистър на защитените територии и защитените зони в България <http://pdbase.government.bg/zpo/bg/index.jsp> и в съответствие със Закона за защитените територии се изготвя актуализацията на зоните за защита на водите, включващи защитени територии, обявени с цел опазване на местообитания и биологични видове, в които поддържането или подобряването на състоянието на водите е важен фактор за опазването им

Защитените територии са определени в съответствие с изискването на националния подход за определяне на тези територии - целта за определяне на СЗЗ е да се защитят видове или местообитания, които са свързани с опазването на водите. Те са определени или обявени за опазване на местообитания и биологични видове, в които поддържането или подобряването на състоянието на водите е важен фактор за тяхното опазване включват национални паркове, природни паркове, резервати, поддържани резервати, природни забележителности и защитени местности.

Актуализацията е извършена по реда на Закона за защитените територии, като е използвана актуална информация от националния регистър на защитените територии, публикуван на страницата на ИАОС⁹.

При актуализацията за третия ПУРБ за ЧРБУ се запазва същия брой, както в ПУРБ 2016-2021г. - 152 защитени територии с две промени, свързани с прекатегоризацията на една защитена територия и създаването на една нова:

- Защитена местност „Блатото Алепу“ (бивша PZ492), гр. Созопол. Обявена е със Заповед № 709 от 15.08.1986 г. (обнародвана в ДВ, бр. 64/15.08.1986 г.); Заповед № 988 от 16.11.1993 г. (обнародвана в ДВ, бр. 97 от 16.11.1993 г.); Заповед № РД-236 / 2018 г. (обнародвана в ДВ, бр. 47 от 2018 г.); Заповед № РД-474 / 2018 г. – прекатегоризация (обнародвана в ДВ, бр. 76 от 2018 г.);
- Защитена местност „Залив Корал“, гр. Царево. Обявена е със Заповед № РД-598 от 07.07.2022 г. (обнародвана в ДВ, бр. 59 от 2022 г.).

В приложения са представени Регистър на зоните за защита на водите - защитени територии в ЧРБУ, обявени с цел опазване на местообитанията и биологичните видове, в които поддържането или подобряването на състоянието на водите е важен фактор за опазването им (**Приложение 3.5.2.1.**) и Карта на зоните за защита на водите – защитени територии в ЧРБУ, обявени с цел опазване на местообитанията и биологичните видове, в които поддържането или подобряването на състоянието на водите е важен фактор за опазването им (**Приложение 3.5.2.1.1.**).

3.5.3. Промени и напредък спрямо ПУРБ 2016-2021 г.

- Зони за защита на водите за питейно-битово водоснабдяване (ПБВ):
 - повърхностни води

⁹ <http://pdbase.government.bg/zpo/bg/index.jsp>

✓ в ПУРБ 2016-2021 са определени 4 повърхностни водни тела, които са зони за защита за ПБВ. В ПУРБ 2022 – 2027 няма промяна в техния брой.

✓ по време на действие на втория ПУРБ за Черноморски район за басейново управление (2016-2021 г.), единственият язовир “Георги Трайков”, определен като резервен водоизточник за питейно - битово водоснабдяване на територията на ЧРБУ, в третия План е изключен от регистъра за ПБВ.

✓ във връзка със зачестяващите периоди на засушаване и необходимостта за осигуряване на допълнителни водни количества за питейно-битови цели на населени места в област Бургас, язовирите „Ахелой“ и „Порой“ (определени като комплексни и значими язовири по приложение №1 към чл.13, т.1 от Закона за водите) се определят като резервни водоизточници за приоритетно питейно-битово водоснабдяване за област Бургас, като се запазва и използването им за напояване. Предстои окончателната категоризация на двата язовира за използването им за приоритетно питейно-битово водоснабдяване в рамките на прилагане на третия ПУРБ.

о подземни води – в ПУРБ 2016-2021 от 40 броя подземни водни тела (ПВТ) са определени 31 бр. ПВТ като зони за защита на водите за ПБВ. В ПУРБ 2022 – 2027 зоните за защита са увеличени с една и броят е 32 бр. от същите 40 бр. ПВТ;

- Зони за отдих, водни спортове и/или за къпане:

✓ Зони за отдих, водни спортове - при разработването на втория цикъл на ПУРБ не са идентифицирани зони за отдих и/или водни спортове. В третия План също не са определяни такива зони;

✓ Зони за къпане: в ПУРБ 2 са определени 90 бр. зони за къпане, а в ПУРБ 3 са 92 бр. зони. Запазва се високия процент на зоните за къпане, оценени в добро-отлично състояние. Оценените зони в лошо състояние в преходния период се подобряват, което може да се обвърже с намаляване на натиска от сухоземните източници и подобреното екологично състояние на крайбрежните води;

- Зони за опазване на стопански ценни видове риби и други водни организми:

✓ в ПУРБ 2016 – 2021 са определени 33 бр. През периода на изпълнение на втория ПУРБ са изпълнени няколко обществени поръчки, свързани с проучвателен мониторинг, актуализация и определяне на зони за възпроизводство на рибна фауна (ЗВРФ) в реки или участъци от реки вследствие на което в третия ПУРБ броят на тези зони е увеличен на 61 бр. Няма промяна относно зоните в крайбрежните води;

✓ актуализиран е Списъка със стопански ценните видове риби и други водни организми от 2012 г.

✓ В ПУРБ 2 са определени 12 зони за развъждане на черупкови организми в крайбрежните води. Няма промяна в трети ПУРБ.

• Защитени територии и зони, обявени за опазване на местообитания и биологични видове, в които поддържането или подобряването на състоянието на водите е важен фактор за тяхното опазване:

✓ Защитени зони за опазване на местообитанията, част от екологичната мрежа Натура 2000: съгласно Директива 92/43/ЕИО са определени 55 защитени зони като от тях 3 са изцяло морски зони, а 14 зони включват освен сухоземна част и морска акватория. 18 зони се препокриват изцяло или частично и със защитени зони, обявени по Директивата за птиците. Няма промяна от ПУРБ 2016-2021;

✓ Защитени зони за опазване на дивите птици, част от екологичната мрежа Натура 2000: съгласно Директива 79/409/ЕИО са определени 26 зони за опазване на птиците в НАТУРА 2000 като от тях 14 зони включват в границите си и морска площ. Няма промяна от ПУРБ 2016-2021 г.;

✓ Защитени територии: в ПУРБ 2016-2021 г. са определени 152 защитени територии (ЗТ), попадащи в обхвата на Черноморския басейнов район. При актуализацията на третия План се запазват същия брой от 152 ЗТ, с две промени - прекатегоризация на съществуващата защитена местност „Блатото Алепу“ (бивша PZ492), гр. Созопол) и създаване на една нова ЗТ (защитена местност „Залив Корал“, гр. Царево).

3.5.4. Пропуски и ограничения. Бъдещи действия за преодоляването им.

По отношение на зоните за защита на водите и свързаните с тях видове и местообитания все още са необходими действия за подобряване и осигуряване на дългосрочно устойчиво опазване и управление:

- Нитратно уязвими зони – необходима е актуализация на зоните и Заповед № РД-660/28.08.2019 г. на министъра на околната среда и водите.

- Чувствителни зони – необходима е актуализация на зоните и Заповед № РД-970/28.07.2003 г. на министъра на околната среда и водите.

- Зони за отдих, водни спортове и/или къпане – необходимо е засилване на комуникацията между компетентните органи, имащи ангажимент към определянето и периодичния преглед на зоните за отдих и/или водни спортове. В рамките на прилагане на третия План да се предприемат необходимите действия за проверка необходимостта от определяне на такива зони. По отношение на зоните за къпане не са идентифицирани пропуски и ограничения.

- Инвазивни чужди видове (ИЧВ) – ако се вземе предвид цялостния натиск върху околната среда от инвазивните видове, може да се заключи, че към момента инвазивните видове не се считат за значим проблем в Черноморски район, но този въпрос следва да бъде по-добре проучен. Въпреки това има необходимост от по-задълбочени проучвания относно влиянието на присъстващите инвазивни чужди видове върху оценката на екологичното състояние на водните тела, което все още не е напълно проучено на национално ниво.

По отношение на морските води, Международната конвенция за контрол и управление на корабните баластни води и седименти на Международната морска организация (ММО) обръща внимание на мерките, насочени срещу трансфера и разпространението на инвазивни видове от един морски регион в друг, което оказва изключително неблагоприятно въздействие върху морската среда, но са необходими още усилия по отношение на инвазивните чужди видове (ИЧВ). С

цел намаляване на риска и предотвратяване на въвеждането на нови чужди видове са определени следните действия, насочени към постигане на добро състояние на морската среда в българската част на Черно море:

- Инвентаризация на чуждите видове и определяне на тяхното състояние и степен на инвазивност на всеки 5 години. Очаква се изменението на климата да създаде благоприятни условия за навлизането и развитието на нови видове, които преди са били възпрепятствани от температурната бариера.

- Разширяване на използването на молекулярни генетични изследвания за установяване на чужди видове.

Поставяне на изпълними екологични цели.

- Изграждане на корабни съоръжения за обеззаразяване на баластните води.

- Изграждане на съоръжения на сушата за приемане на баластни води и последващото им третиране.